

A Csókás-völgy Erdőrezervátum öreg tölgyesének országosan egységes alapfelmérése, 2023

Kutatási jelentés, 1.2 változat

Készült az Agrárminisztérium Erdőgazdálkodási Főosztállyal kötött EGF/196/2023 számú, háromoldalú (AM, ELKH, ÖK) megállapodás keretében

Horváth Ferenc, Molnár Csaba, Papp Mónika, Szegleti Zsófia, Vig Ákos és Zimmermann Zita

HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont
Ökológiai és Botanikai Intézet, Vácrátót
2024. január 30., március 28.

Felmérők:

Horváth Ferenc, Molnár Csaba, Papp Mónika, Szegleti Zsófia, Vig Ákos és Zimmermann Zita

Felmérési dátumok:

2023. június 19-23., 27-30., július 10-12., október 10-13., 25-28., november 2-4., 6-10.

Mintavételi pontok száma:

171

Tartalom

A Csókás-völgy Erdőrezervátum országosan egységes alapfelmérése, 2023	1
Rövid leírás	3
A Csókás-völgy Erdőrezervátum magterülete	4
A terepen állandósított ERDŐ+h+á+l+ó megtervezése és kitűzése	5
Az országosan egységes alapfelmérési módszertan áttekintése	5
A faállomány-szerkezeti alapfelmérés (FAÁSZ) eredményei.....	5
Az újulati és cserjeszint alapfelmérés (ÚJCS) eredményei	12
Az aljnövényzeti alapfelmérés (ANÖV) eredményei	14
Összefoglalás	21
Hivatkozások.....	23

Rövid leírás

A völgy déli, délnyugati kitettségű meredek oldalában sarj eredetű, idős, régen felhagyott elegyes tölgyes zóna húzódik, amely a völgy aljánál szurdokerdővel határos, a tető és a gerinc felé pedig sajmeggyes bokorerdővel mozaikol, lejtősztyep és sziklagyep tisztásokkal. A fokozatosan kidőlő öreg tölgyek helyét leginkább magas kőris, barkóca, mezei juhar, húsos som, helyenként pedig gyertyán vagy bükk veszi át. Uralkodó fafaj a molyhos tölgy, de kocsánytalan tölgyek és hibridjeik is előfordulnak a zónában, továbbá olasz tölgy (a molyhos tölgyektől nem különítettük el).

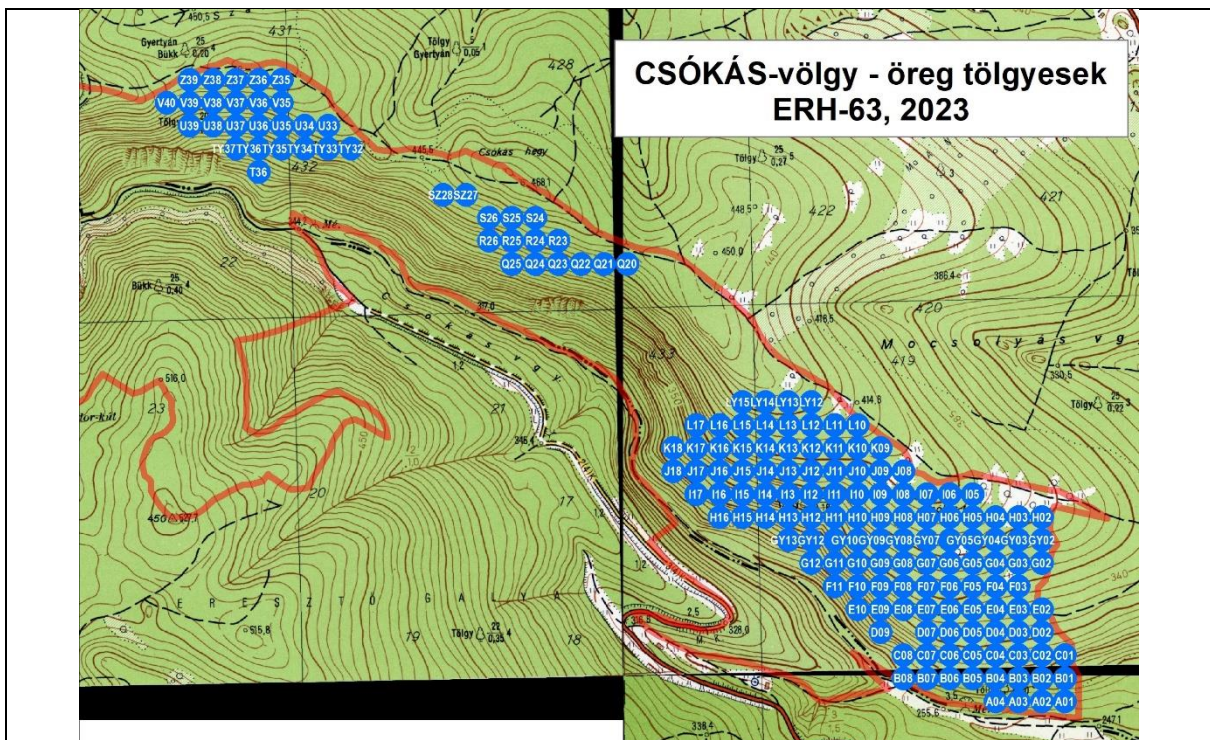
1. ábra. Mintavételi pont jelzése egy húsos somos molyhos tölgyes bokorerdő zártabb állományában, gerinchez közeli, sekély talajú sziklás termőhelyen (Fotó: Horváth Ferenc)

A Csókás-völgy Erdőrezervátum magterülete

Az erdőrezervátum magterületének lehatárolását a „3/2000. (III. 24.) KöM rendelet a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő egyes védett természeti területek erdőrezervátummá nyilvánításáról” adja meg. Ez a BükkSZtkereszt 029-ből a 19A, C; a 030-ból a 19B; a Kisgyőr 0219-ből a 96ÚT; a 0222-ből a 96A, B, C; a 0223-ból a 97A; a 0224-ből a 96ÚR; a 0225-ből a 97B, C, D, E; a 0226-ból a 97ÚT; a 0232-ből a 97A; a 0233-ból a 97A; a 0234-ből a 100A, B; a 0236-ból a 97A; a Miskolc 01006-ból a 140A, B, C és a 140RL erdőrészeket sorolja ide.

A magterület 144,4 ha – különösen nagy, egyúttal pedig rendkívül meredek, nagy magasságkülönbségekkel bír (tszf. 280m – 540m). A Csókás-tető és gerinc 420m magasságban húzódik. A fokozatosan emelkedő völgy aljában szurdokerdő sáv húzódik, az északi kitettséű oldalakban bükkös, a délies kitettséű oldalon sarj eredetű, öreg molyhos tölgyes zóna található, amely bokorerdővel és kisebb lejtősztyep, sziklagyep foltokkal mozaikol a tetőn, a gerincen és a sziklás oldalgerinceken.

Erdődinamikai szempontból az öreg molyhos tölgyes zóna kiemelkedően érdekes, mert a régen felhagyott állományban fokozatos fafajváltás történik. Ezért az alapfelmérést ezekre az állományokra koncentráltuk. A szélsőségesen meredek és sziklás részeket, valamint a sziklás és sekély termőhelyű gerincet az alapfelmérésből kihagytuk.

2. ábra. A Csókás-völgy ER öreg tölgyesében létrehozott és felmért ERDŐ+ h+a+l+ó mintavételi pontjai, azonosítóival feliratozva. Összesen 171 MVP-ot tűztünk ki és mértünk fel 2023-ban. Az alaptérkép szintvonalsűrűségén látszik, hogy a hegyoldal helyenként rendkívül meredek és sziklás. A Csókás-hegy gerince, háta sekély és köves.

A terepen állandósított ERDŐ+h+á+l+ó megtervezése és kitűzése

Az alapfelmérés kitűzéséhez bejártuk a teljes tölgyes zónát. A szélsőséges termőhelyek kivételével minden alkalmas területen létesítettünk terepen állandósított mintavételi pontokat (2. ábra).

A szabályos 50x50 m-es kötésben megtervezett hálózatot a terepen +/- 5 m pontosságot biztosító GPS-szel mértük be és 80 cm hosszú 6 mm-es (sárgára lefestett) betonvasak leverésével állandósítottuk, amelyekre számozott alumínium címkéket fűztünk fel. A terepi állandósítást a közeli fákra történő sárga felfestésekkel jelöltük meg (1. ábra). A kitűzött ERDŐ+h+á+l+ó 171 mintavételi pontból (MVP) áll.

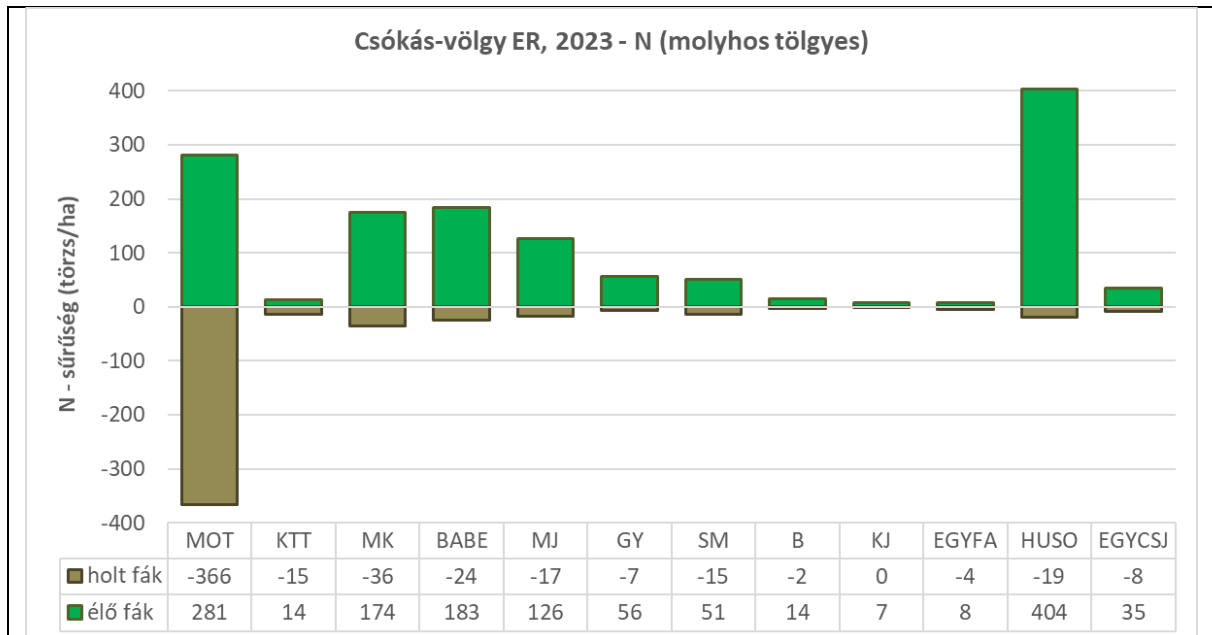
Az országosan egységes alapfelmérési módszertan áttekintése

A szisztematikusan kitűzött terepi mintavételi hálózatot ERDŐ+h+á+l+ó-nak, vagyis *fállomány-dinamikai és erdőökológiai megfigyelő hálózatnak* hívjuk. Ennek célja, hogy i) évtizedeken keresztül, ii) széles térbeli dimenzió mentén, iii) erőforrásaink takarékos és hatékony felhasználásával, iv) a közös terepi és digitális infrastruktúra biztosításával, v) támogassa a hosszú távú vizsgálatokat (HTV) és kapcsolódó kutatásokat. Az ERDŐ+h+á+l+ó mintavételi pontjaiban faállomány-szerkezet ([FAÁSZ, 4.0-s adatlap](#)), újulati és cserjeszint ([ÚJCS, 3.0-s adatlap](#)), aljnövényzeti ([ANÖV, ANÖV2 1.1 adatlap](#)) felmérés, valamint dokumentumfotózás készült. Részletes leírások az 'erdorezervatum.hu' [honlapon található](#)k.

A faállomány-szerkezeti alapfelmérés (FAÁSZ) eredményei

A Csókás-völgy ER 1999-es állapotát a II. országos felmérés során így jellemezték: *"A völgy délies kitettségű oldalában idős, régen felhagyott molyhos-tölgyes, kisebb kiterjedésben cseres tölgyes áll. Ezek helyenként jelentős fafajdinamikát és változásokat mutatnak." ... Horváth és Bölöni (2002) Az ER-ok kutatásszempontú besorolása és rövid jellemzése 1999-ben.*

A 2023-as alapfelmérés során – a továbbfejlesztett felmérésmódszertanból fakadóan (ui: a mintavételbe eső, fekvő holtfákat is felmérjük az álló fákkal együtt) – pontos képet kaptunk a fafajdinamika fő trendjeiről (2. ábra). Mivel ez az első felmérés a területről, ezért a változások sebességét még nem tudtuk kvantifikálni, de az élő fák és a holt fák arányainak jellemző mintázata árulkodik a fafajcseréről. Az elmúlt évtizedekben több molyhos tölgy száradt, vagy dőlt ki (366 tő/ha), mint amennyi jelenleg, élőfaként lábon áll (N: 281 tő/ha, G: 16,6 m²/ha). A húsos som átlagos sűrűsége igen magas, joggal feltételezhető, hogy az utóbbi évek gyarapodása egyre több „törzset” léptetett be a faállományszerkezetbe. Kiemelkedően nagy sűrűséggel rendelkezik a magas kőris (MK), a barkóca berkenye (BABE) és a mezei juhar (MJ), amelyek újabban, a kidőlt tölgyek helyébe telepedtek, ill. telepednek be (összesen 6,3 m²/ha körlapösszeggel). A többi fafaj mortalitása nem rendkívüli. Bordács Sándor és mtsai kutatása szerint olasz tölgy is előfordul a területen, amelyet a molyhos tölgytől nem különítettünk el.

3. ábra. Az élő és a holt fák sűrűségének jellegzetes mintázata fafajonkénti bontásban. A főként sarj eredetű tölgyesben a molyhos tölgyek sűrűsége még mindig meglehetősen magas (281 tő/ha), miközben az elmúlt 15-25(?) évben kiszáradt, kidőlt fák nagy része ugyancsak molyhos tölgy (v. olasz tölgy) volt.

4. ábra. Az elpusztuló molyhos tölgyek helyét, fokozatosan magas kőrisek, barkóca berkenyék, mezei juharok és más elegyfajok vették, ill. veszik át. (Fotó: Horváth Ferenc)

A főbb faállomány-szerkezeti jellemzőket az 1. táblázatban, az elegyarányokat pedig a 2. táblázatban foglaltuk össze. Az elegyarányok térbeli mintázatát a 5-6. ábrán mutatjuk be.

1. táblázat

A faállomány-szerkezeti alapfelmérés főbb jellemzőinek összefoglalása, 171 minta alapján készült átlagértékek.

Záródás, tartomány: 20-100%	73,1%
Nagyobb természetes lécek (L23, LX) aránya	64,3%
Állománymagasság, tartomány: 5,8 – 26 m	13,3 m
Sűrűség (N), tartomány: 276 – 2359 tő/ha	1353 tő/ha
Körlapösszeg (G), tartomány: 12,4 – 45,8 m ² /ha	28,8 m ² /ha
Élőfakészlet (SZILV), tartomány: 125,4 – 524,7 m ³ /ha	301,6 m ³ /ha (SZILV)
Álló holtfák és törött törzscsonkok sűrűsége (N _{4H4CS})	275 tő/ha
ebből molyhos tölgy (N _{4H4CSMoT})	170 tő/ha
Kidőlt, fekvő holtfák sűrűsége (N _{4D})	208 tő/ha
ebből molyhos tölgy (N _{DMoT})	172 tő/ha
Álló holtfák és törött csonkok körlapösszege (G _{4H4CS})	6,7 m ² /ha
ebből molyhos tölgy (G _{4H4CSMoT})	5,4 m ² /ha
Kidőlt, fekvő holtfák körlapösszege (G _{4D})	5,9 m ² /ha
ebből molyhos tölgy (G _{4D})	5,1 m ² /ha
Fekvő holtfakészlet (V _{4F})	57,3 m ³ /ha
ebből molyhos tölgy (V _{4FMoT})	43,8 m ³ /ha

A Csókás-völgy öreg tölgyese a völgy aljától (280 m) a Csókás-tetőig (420 m) erős domborzati és mezoklimatikus grádienssel jellemezhető zónában van. Termőhely-ökológiai szempontból is változatos, mert a lejtő alján általában mélyebb talajok fordulnak elő (a sziklakibukkanásos részek alatt mozgó kőtörmeléklető), míg a tetőn és a gerinc felé sekély, sziklás, helyenként mészkősziklás kibukkanások vannak. Ennek következtében igen változatos az állomány, a faállomány-szerkezetet jellemző átlagértékek mögött rendszerint széles tartományúak az egyes tulajdonságok (1. táblázat).

Az állomány záródásának átlaga alacsony, a nagyobb természetes lécek aránya magas. A léceken felül – főként a gerinc közelében és a sziklás oldalgerinceken

erdősztyep és sziklagyep tisztások is gyakoriak. Az állomány-magasság 6 és 26 m között változik, átlagosan meglehetősen alacsony (kb. 13 m). Magas a sűrűség (1353 tő/ha), mérsékeltbb körlepősszeg és alacsony élőfakészlet mellett, amelynek fő oka, hogy a főként sarj eredetű tölgyek (molyhos tölgyek, olasz tölgyek, kocsánytalan tölgyek és hibridjeik) jelentős része az utóbbi időszakban (15-25 évre gondolhatunk) elpusztult, nagyrészt kidőlt. Ezt mutatja az álló holtfák és kidőlt holtfák magas sűrűsége (275 és 208 tő/ha), amelyeknek kb. 75%-a molyhos tölgy (ill. részben olasz tölgy is lehetett). A tölgyek pusztulása feltehetően fokozatosan játszódott le, ill. manapság is folyik, amire a betöltődött fafajsorok változatosság és a holtfák korhadtsági fokozatainak magas diverzitása utal. A fekvő holtfakészlet jelentős, ennek is 76%-a molyhos tölgy (részben olasz tölgy).

Az elegyarányokból (2. táblázat) látszik, hogy sok faj fordul elő a területen, a fajdiverzitás kiemelkedően magas. A valóságban ennél is magasabb, hiszen az olasz tölgyeket (*Q. virgiliana*) nem vettük fel külön (a molyhos tölgy kategórián belül található), továbbá a kocsánytalan tölgyön belül hibridek is előfordulnak. Megjegyezzük még, hogy egy hibrid galagonya is gyakori (*Crataegus x subsphaerica*).

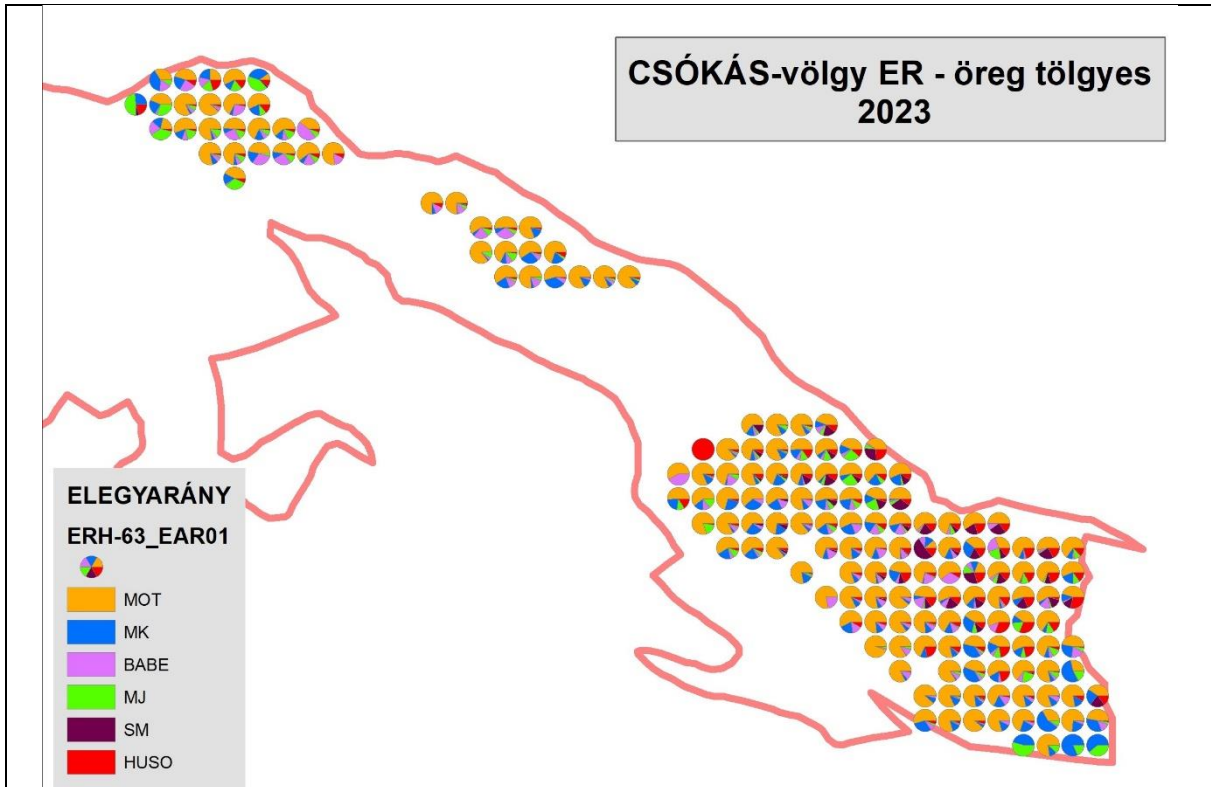
A tölgypusztulások ellenére a molyhos tölgy továbbra is dominálja az erdőt, de már nagy számban vannak jelen a tölgyet váltó fafajok generációi: a magas kőris, a barkóca berkenye és a mezei juhar. Látható a húsos som megerősödése is, amely a leggyakoribb „fa” a területen (kb. 400 tő/ha sűrűséggel), de a körlepősszeget tekintve is jelentős arányt képvisel (6,4%). A kocsánytalan tölgy a völgy magasabb régiójában jelenik meg, míg a gyertyán, a bükk és a korai juhar a völgy felől jön fel a kedvezőbb mikroklímájú hajlásokban. Cser alig fordul elő a területen.

2. táblázat

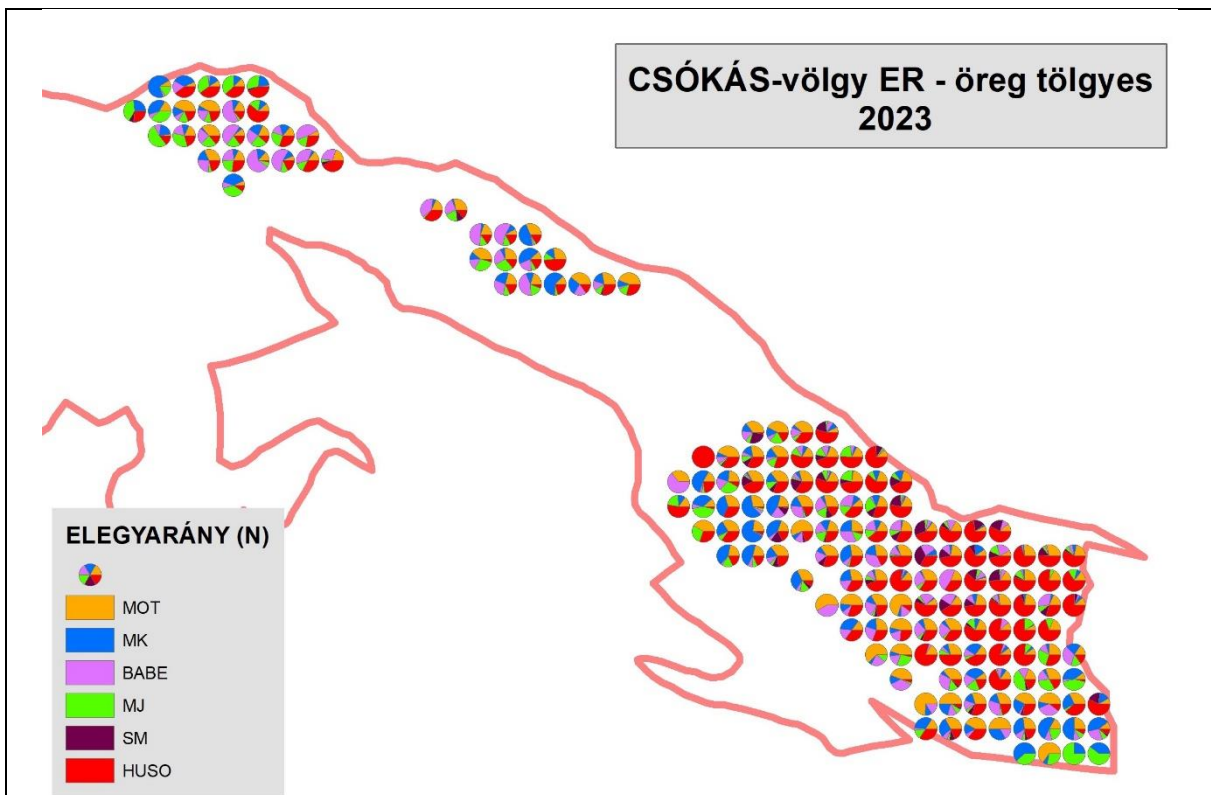
A fafajok elegyaránya körlepősszeg alapján (171 minta)

Elegyarányok (élő fák)	
molyhos tölgy	56,7%
magas kőris	10,8%
barkóca berkenye	6,3%
mezei juhar	5,1%
kocsánytalan tölgy	4,6%
sajmeggy	3,4%
gyertyán	3,3%
bükk	1,3%
korai juhar	0,9%
egyéb fafajok (NH, KH, szilek, FF, KT, VK, CS, AL)	0,6%
húsos som	6,4%
egyéb cserjefajok (galagonyák, mogyoró)	0,5%

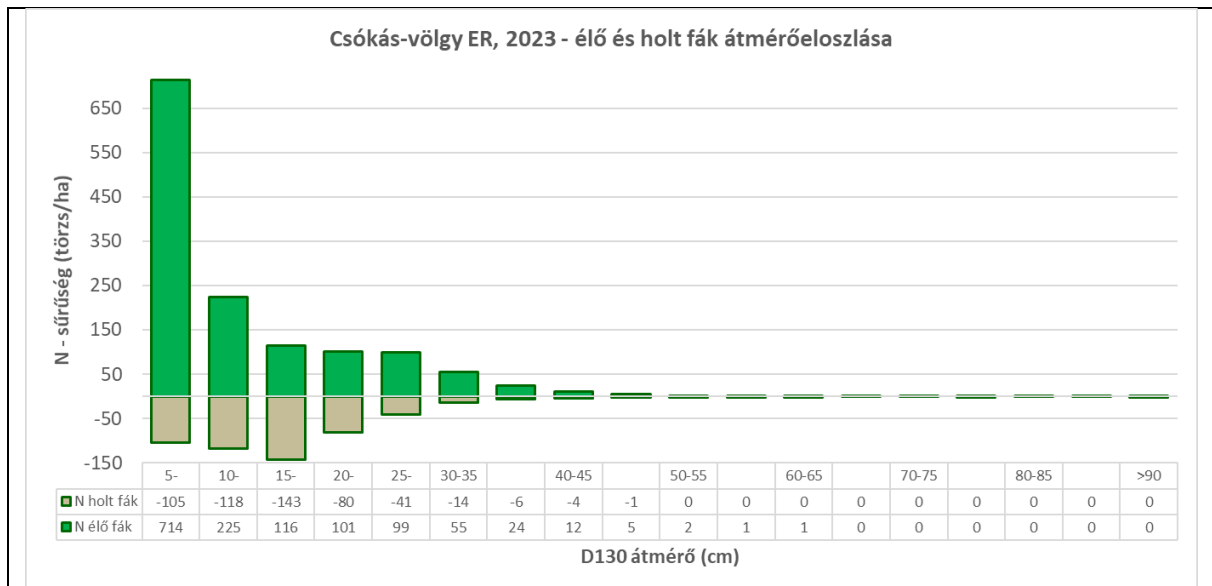

5. ábra. A főbb fajok elegyarány mintázata relatív körlapösszeg (G) alapján. Szinte mindenhol dominál a molyhos tölgy (narancs). Az erdő rendkívül elegendes.

6. ábra. A főbb fajok elegyarány mintázata relatív gyakoriságuk (N) alapján. Leggyakoribb a húsos som, azután a magas kőris, a barkóca és a mezei juhar.

7. ábra. Az élő és holt fák (4H, 4CS, 4D és 4V is) összesített átmérőeloszlása hektáronkénti tőszámában (N) kifejezve. Az 5-15 cm vastagságban elsősorban húsos somok, valamint fiatal barkócafák, magas kőrisek és mezei juharok találhatóak. A holtfák nagy részét kidőlt molyhos tölgyek adják.

A 7. ábra az összesített átmérőeloszlást mutatja élő fákra és holt fákra. Az 5-10 cm átmérő kategória nagyobb részét a húsos somok törzsei adják, valamint magas kőrisek, barkóca berkenyék és mezei juharok (kisebb mértékben további elegyfajok) fiatal korosztályai. Vastagabb – 40 cm vastagságot meghaladó méretű fák csak szórványosan találhatóak, amelyek egy része (főként az északi részen) a völgyhöz közeli szegélyben előforduló idősebb magas kőrisekből, bükkökből és korai juharok példányaiból állnak. Az 1. táblázat kimutatása szerint a holtfák nagyobb részét az álló holtfák és törzscsonkok adják (275 tő/ha), e mellett jelentős az elmúlt időszakban kidőlt (és még el nem korhadt) fák sűrűsége is (208 tő/ha). A holtfákon belül a tölgyek részaránya a legnagyobb (8. ábra).

8. ábra. A felmért terület északi, magasabban fekvő, üdébb részén kocsánytalan tölgy szálerdő és tölgyhibridek találhatóak. A tölgyek jelentős része kidőlt, helyüket bükkök veszik át. Itt egy nagyobb kiterjedésű lék, összeroppanás látható különösen sok fekvő holtfával és egészséges bükkök több korosztályával. (Fotó: Horváth Ferenc)

Az újulati és cserjeszint alapfelmérés (ÚJCS) eredményei

Az újulati (v. alacsony cserje-szintbe) azokat a cserjéket és fafajok egyedeit vesszük fel, amelyek legalább az 50 cm-es magasságot elérik. A magas cserjeszintbe pedig azokat, amelyek a 130 cm magasságot meghaladják, de vastagságuk még nem éri el az 5 cm-t.

Tizenegy faj fordul elő ebben a két szintben (3. táblázat), de sűrűségük nem túl magas (394 tő/ha). Ezekből a fafajokból a faállományszerkezet 5-10 cm-es tartományában ugyanakkor nagyobb sűrűséget láthatunk (5. táblázat). Némi magyarázattal szolgálhat, hogy hajtáscsúsrágottságuk átlagosan 41%, de az alsó szint rágottsága 100%-os, ebben a zónában tehát igen nagy a vadnyomás.

A cserjék rágottsága is jelentős (49%), sokkal nagyobb sűrűség mellett (közel 2000 hajtás/ha), amelynek nagy részét (1121 tő/ha) a húsos som 5 cm-nél vékonyabb hajtásai adják. Ha ehhez hozzávesszük az 5 cm-nél vastagabb somok 404 tő/ha sűrűségét, akkor érezhetjük át igazán a som kiemelkedő jelentőségét ezen a területen. Mindenhol előfordul (6. ábra) és dominanciája feltehetően növekedni fog.

A terepmunka során gyakran találkoztunk (láttuk, hallottuk, szagukat éreztük) muflonokkal, vaddisznókkal és ritkábban szarvassal. A hegyoldalt vadcsapások elég sűrű hálózata szövi át, a rendszeres vadjárás okozta talajerózió mindenhol jól látszik (9. ábra).

9. ábra. A hegyoldal meredekebb, sziklakibukkanásos részein a nagyfokú vadjárás rendszeresen bolygatja, erodálja a talajt.

3. táblázat

Hajtássűrűség (N) és hajtáscsúcs rágottság (R) az újulati- és cserjeszintben

Fajcsoportok és fajok	N	R
Fajok a magas cserjeszintben (> 130 cm)		
barkóca berkenye – <i>Sorbus torminalis</i>	104 tő/ha	5%
mezei juhar – <i>Acer campestre</i>	64 tő/ha	19%
gyertyán – <i>Carpinus betulus</i>	42 tő/ha	7%
magas kőris – <i>Fraxinus excelsior</i>	33 tő/ha	0%
egyéb fajok (SM, MoT, VA, B, KJ, KT, MSZ)	16 tő/ha	0%
Fajok az újulati szintben (50-130 cm)		
mezei juhar – <i>Acer campestre</i>	65 tő/ha	100%
barkóca berkenye – <i>Sorbus torminalis</i>	15 tő/ha	100%
gyertyán – <i>Carpinus betulus</i>	15 tő/ha	100%
sajmeggy – <i>Cerasus mahaleb</i>	11 tő/ha	100%
magas kőris – <i>Fraxinus excelsior</i>	9 tő/ha	100%
egyéb fajok (MoT, VA, B, KJ, KT, MSZ)	20 tő/ha	100%
Összesen:	394 tő/ha	41%
Cserjefajok mindkét szintben		
húsos som – <i>Cornus mas</i>	1121 tő/ha	45%
egybibés gal. – <i>C. monogyna</i> & <i>C. x subspherica</i>	338 tő/ha	55%
cseregalagonya – <i>Crataegus oxyacantha</i>	280 tő/ha	66%
vadrózsa – <i>Rosa canina</i> agg.	82 tő/ha	74%
mogyoró – <i>Corylus avellana</i>	67 tő/ha	29%
fagyal – <i>Ligustrum vulgare</i>	35 tő/ha	92%
kökény – <i>Prunus spinosa</i>	15 tő/ha	100%
Összesen:	1937 tő/ha	49%

Az aljnövényzeti alapfelmérés (ANÖV) eredményei

Az egységes aljnövényzeti felmérést nyáron végezzük, figyelmen kívül hagyva az addigra teljesen visszahúzódó kora tavaszi geofitonokat (Ódor és mtsai 2009), mint amilyen a salátaboglárka vagy a keltikék. Célja, hogy megállapítsa a fontosabb növényfajok relatív gyakoriságát (4. táblázat), valamint előfordulási valószínűségét és mintázatát. Ilyenkor a gypesztűben előforduló fásszárúak csíranövényeit és magoncait is regisztráljuk, ha azok még nem érik el az 50 cm magasságot. Ez alapul szolgál az újulati és cserjesztűben, továbbá a faállományban előforduló fajok értékeléséhez is. Az ANÖV felmérésbe a ritka fajok rendszerint nem kerülnek bele.

A Csókás-völgy bokorerdős állományában a tavaszi faállomány-szerkezeti felmérések során többször talákoztunk a védett *Doronicum hungaricum* virágzó példányaival (10. ábra), amelyek azonban nyárra teljesen visszahúzódtak. Ezért az ANÖV felmérésekből nem derült ki gyakoriságuk és előfordulásuk mintázata.

10. ábra. A magyar zergevirág május folyamán virágzik, azután eltűnik (visszahúzódik az avarba). A nyári aljnövényzeti felmérésből már „hiányzott”.

A fajgazdagság igen magas (legalább 259 faj), amely a változatos élőhelysorozat következménye és amely a Bükknek erre a régiójára amúgy is jellemző. A relatív gyakoriságok általában alacsonyak (csak 4 faj haladja meg a 0,2-t, ezek közül a magas kőrök sok magoncot produkáló fajok), viszont 13 MVP-ban is 50-nél magasabb volt a fajok száma – a fajsűrűség kiemelkedőnek bizonyult.

Megj.: ennek következtében a felmérés nem csak a terep meredeksége miatt volt kifejezetten nehéz, hanem a magas fajsűrűség miatt is; a faállomány-szerkezeti felmérés pedig a fák nagy sűrűsége miatt.

4. táblázat

Az aljnövényzet leggyakoribb növényeinek relatív gyakorisága (RGY) és előfordulási valószínűsége (EFO%) csökkenő gyakoriságuk sorrendjében. A fajokot a könnyebb összehasonlítás érdekében kiemeltük.

FAJ	RGY	EFO%
Viola alba Bess.	0.293	97.1
Melica uniflora Retz.	0.278	75.3
Fallopia dumetorum (L.) Holub	0.275	90.0
Fraxinus excelsior L.	0.212	89.4
Lithospermum purpureo-coeruleum L.	0.160	72.9
Acer campestre L.	0.144	83.5
Cerasus mahaleb (L.) Mill.	0.135	66.5
Vincetoxicum hirundinaria Medik.	0.128	62.9
Cornus mas L.	0.120	87.1
Alliaria petiolata (M. B.) Cavara et Grande	0.083	78.8
Piptatherum virescens (Trin.) Boiss.	0.078	35.3
Quercus pubescens Willd.	0.072	72.9
Dactylis glomerata agg.	0.071	55.9
Smyrnum perfoliatum L.	0.062	39.4
Laser trilobum (L.) Borkh.	0.054	31.2
Cruciata glabra (L.) Ehrend.	0.050	44.7
Carex sp.	0.044	35.9
Crataegus x subspherica	0.043	54.7
Viola arvensis Murr.	0.041	30.0
Teucrium chamaedrys L.	0.040	29.4
Erysimum odoratum Ehrh.	0.039	33.5
Rosa canina agg.	0.039	55.9
Fragaria viridis Duch.	0.038	21.8
Crataegus oxyacantha L.	0.034	55.9
Geum urbanum L.	0.033	31.8
Campanula rapunculoides L.	0.033	30.0
Polygonatum odoratum (Mill.) Druce	0.032	43.5
Sorbus torminalis (L.) Cr.	0.031	52.9
Euonymus verrucosa Scop.	0.029	41.2
Galium album Mill.	0.026	31.8
Dentaria bulbifera L.	0.024	17.1
Brachypodium sylvaticum (Huds.) R. et Sch.	0.023	33.5
Galium aparine L.	0.023	34.7
Vicia angustifolia L.	0.022	16.5
Ligustrum vulgare L.	0.022	31.2
Prunus spinosa L.	0.022	31.8
Lapsana communis L.	0.021	21.8
Acer pseudo-platanus L.	0.019	17.1
Arabis turrata L.	0.018	35.3
Hedera helix L.	0.017	25.3
Vicia hirsuta (L.) S. F. Gray	0.017	14.1

Dictamnus albus L.	0.017	32.9
Urtica dioica L.	0.016	27.6
Adonis vernalis L.	0.015	16.5
Thlaspi perfoliatum L.	0.015	16.5
Stellaria media (L.) Vill.	0.014	8.8
Bupleurum praealtum L.	0.013	14.7
Melittis melissophyllum L.	0.012	27.1
Arenaria serpyllifolia L.	0.012	8.8
Galium odoratum (L.) Scop.	0.012	10.6
Fagus sylvatica L.	0.012	14.1
Ajuga genevensis L.	0.012	16.5
Cruciata laevipes Opiz	0.012	11.2
Ulmus minor Mill.	0.011	15.9
Quercus petraea agg.	0.011	8.2
Carpinus betulus L.	0.011	24.1
Convallaria majalis L.	0.010	15.9
Crataegus monogyna Jacq.	0.010	11.8
Cerasus avium (L.) Mönch	0.010	18.8
Glechoma hirsuta W. et K.	0.010	20.0
Clinopodium vulgare L.	0.010	14.7
Lathyrus vernus (L.) Bernh.	0.009	17.6
Taraxacum officinale Weber	0.009	16.5
Iris graminea L.	0.009	14.1
Tanacetum corymbosum (L.) Sch. Bip.	0.009	23.5
Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm. subsp. trichosperma (Spr.) Arc.	0.008	9.4
Clematis recta L.	0.008	20.6
Lactuca serriola L.	0.008	20.6
Euphorbia cyparissias L.	0.008	15.9
Geranium columbinum L.	0.008	7.1
Chelidonium majus L.	0.007	6.5
Taraxacum laevigatum (Willd.) DC.	0.007	15.3
Carex divulsa Stokes	0.007	6.5
Vicia tetrasperma (L.) Schreb.	0.007	8.8
Primula veris L.	0.007	4.1
Myosotis arvensis (L.) Hill	0.007	9.4
Quercus cerris L.	0.007	8.2
Coronilla varia L.	0.006	15.9
Ulmus glabra Huds.	0.006	7.6
Festuca rupicola Heuff.	0.006	8.2
Filipendula vulgaris Mönch	0.006	6.5
Thymus glabrescens Willd.	0.006	7.1
Torilis japonica (Houtt.) DC. s.str.	0.006	9.4
Sedum acre L.	0.006	4.1
Asplenium trichomanes L.	0.005	7.1
Trifolium alpestre L.	0.005	11.2
Moehringia trinervia (L.) Clairv.	0.005	7.6

<i>Viola reichenbachiana</i> Jord.	0.005	7.6
<i>Asplenium ruta-muraria</i> L.	0.005	6.5
<i>Stachys recta</i> L.	0.005	8.8
<i>Acer platanoides</i> L.	0.005	11.2
<i>Poa angustifolia</i> L.	0.005	6.5
<i>Sedum maximum</i> (L.) Hoffm.	0.005	8.2
<i>Vinca herbacea</i> W. et K.	0.005	5.3
<i>Galium glaucum</i> L.	0.005	12.4
<i>Geranium robertianum</i> L.	0.004	8.2
<i>Clematis vitalba</i> L.	0.004	10.6
<i>Epipactis</i> sp.	0.004	11.8
<i>Hieracium sabaudum</i> (agg.) L.	0.004	3.5
<i>Lathyrus niger</i> (L.) Bernh.	0.004	7.1
<i>Rhamnus catharticus</i> L.	0.004	9.4
<i>Stellaria holostea</i> L.	0.004	3.5
<i>Galium schultesii</i> Vest	0.004	7.1
<i>Verbascum lychnitis</i> L.	0.004	10.0
<i>Parietaria officinalis</i> L.	0.004	5.9
<i>Cynoglossum hungaricum</i> Simk.	0.004	8.2
<i>Medicago lupulina</i> L.	0.003	8.8
<i>Campanula glomerata</i> L.	0.003	6.5
<i>Poa compressa</i> L.	0.003	4.7
<i>Lathyrus pannonicus</i> (Jack.) Garcke	0.003	7.6
<i>Ajuga reptans</i> L.	0.003	4.7
<i>Symphytum tuberosum</i> L. subsp. <i>angustifolium</i> (Kern.) Nym.	0.003	14.7
<i>Fumaria officinalis</i> L.	0.003	4.7
<i>Valerianella rimosa</i> Bast. et Desv.	0.003	5.9
<i>Aster amellus</i> L.	0.003	5.9
<i>Astragalus glycyphyllos</i> L.	0.003	8.8
<i>Bupleurum falcatum</i> L.	0.003	2.9
<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	0.003	4.7
<i>Hypericum perforatum</i> L.	0.003	5.3
<i>Pyrus pyraeaster</i> Burgsd.	0.003	11.2
<i>Viola mirabilis</i> L.	0.003	4.7
<i>Allium oleraceum</i> L.	0.003	6.5
<i>Agropyron intermedium</i> Host	0.003	6.5
<i>Salvia pratensis</i> L.	0.003	5.9
<i>Poa nemoralis</i> L.	0.003	2.9
<i>Muscari comosum</i> (L.) Mill.	0.003	4.7
<i>Inula hirta</i> L.	0.003	2.9
<i>Silene nemoralis</i> W. et K.	0.002	7.6
<i>Sanicula europaea</i> L.	0.002	3.5
<i>Inula ensifolia</i> L.	0.002	5.3
<i>Trifolium rubens</i> L.	0.002	2.4
<i>Inula oculus-christi</i> L.	0.002	2.4
<i>Glechoma hederacea</i> L. s.str.	0.002	2.9

Falcaria vulgaris Bernh.	0.002	2.4
Campanula trachelium L.	0.002	5.3
Bromus benekenii (Lange) Trimen	0.002	4.7
Rosa sp.	0.002	4.1
Campanula persicifolia L.	0.002	4.1
Acinos arvensis (Lam.) Dandy	0.002	2.9
Mycelis muralis (L.) Dum.	0.002	3.5
Viola hirta L.	0.002	3.5
Potentilla arenaria Borkh.	0.002	3.5
Trifolium montanum L.	0.002	1.8
Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm.	0.002	4.1
Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub	0.002	0.6
Sambucus nigra L.	0.002	4.7
Cerastium brachypetalum Desp.	0.002	1.8
Melica ciliata L.	0.002	2.9
Waldsteinia geoides Willd.	0.001	2.4
Euonymus europaea L.	0.001	2.9
Stachys officinalis (L.) Franch.	0.001	2.4
Trifolium campestre Schreb.	0.001	2.9
Lactuca quercina L.	0.001	5.3
Bothriochloa ischaemum (L.) Keng	0.001	2.4
Hieracium sp.	0.001	2.9
Papaver dubium L.	0.001	3.5
Digitalis grandiflora Mill.	0.001	1.8
Trifolium medium L.	0.001	2.9
Aconitum anthora L.	0.001	4.7
Arabis hirsuta (L.) Scop.	0.001	2.4
Euphorbia amygdaloides L.	0.001	3.5
Euphorbia epithymoides L.	0.001	3.5
Achillea collina J. Becker	0.001	1.8
Carex sylvatica Huds.	0.001	1.2
Eryngium campestre L.	0.001	0.6
Lamium maculatum (L.) L.	0.001	1.2
Brachypodium pinnatum (L.) P. B.	0.001	2.4
Galium mollugo L.	0.001	1.2
Lychnis coronaria (L.) Desr.	0.001	1.8
Ranunculus acris L.	0.001	2.4
Tilia platyphyllos Scop.	0.001	1.8
Melampyrum nemorosum L.	0.001	3.5
Cardamine impatiens L.	0.001	1.2
Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce	0.001	1.8
Asarum europaeum L.	0.001	1.2
Bupleurum pachnospermum Panc.	0.001	1.8
Heracleum sphondylium L.	0.001	1.8
Koeleria cristata (L.) Pers. s.str.	0.001	1.8
Thymus sp.	0.001	0.6

Viola odorata L.	0.001	1.2
Campanula sibirica L.	0.001	1.2
Pulmonaria officinalis L. s.str.	0.001	1.8
Rubus hirtus W. et K.	0.001	2.4
Anthericum ramosum L.	0.001	1.2
Cleistogenes serotina (L.) Keng	0.001	0.6
Geranium rotundifolium L.	0.001	0.6
Hordelymus europaeus (L.) Jessen	0.001	1.2
Polygonatum latifolium (Jacq.) Desf.	0.001	0.6
Taraxacum sp.	0.001	0.6
Thlaspi jankae Kern.	0.001	0.6
Valerianella dentata (L.) Poll.	0.001	1.2
Veronica austriaca L. s.str.	0.001	1.2
Chenopodium album L.	0.001	1.8
Helleborus purpurascens W. et K.	0.000	1.8
Corylus avellana L.	0.000	1.8
Lithospermum arvense L.	0.000	1.8
Carex michelii Host	0.000	0.6
Fragaria vesca L.	0.000	0.6
Valeriana officinalis L. s.str.	0.000	0.6
Veronica hederifolia L.	0.000	0.6
Centaurea triumfetti All.	0.000	1.2
Erigeron annuus (L.) Pers.	0.000	1.2
Galium lucidum All.	0.000	1.2
Galium verum L.	0.000	1.2
Inula conyza DC.	0.000	1.2
Lathyrus tuberosus L.	0.000	1.2
Lunaria rediviva L.	0.000	1.2
Malus sylvestris (L.) Mill.	0.000	1.2
Veronica spicata L. s.str.	0.000	1.2
Vicia pisiformis L.	0.000	1.2
Lactuca saligna L.	0.000	2.4
Asperula cynanchica L.	0.000	1.8
Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.	0.000	1.2
Cirsium arvense (L.) Scop.	0.000	1.2
Corydalis solida (L.) Clairv.	0.000	1.2
Erigeron canadensis L.	0.000	1.2
Inula salicina L.	0.000	1.2
Origanum vulgare L.	0.000	1.2
Peucedanum cervaria (L.) Lap.	0.000	1.2
Agrostis stolonifera L.	0.000	0.6
Allium scorodoprasum L.	0.000	0.6
Allium sp.	0.000	0.6
Artemisia vulgaris L.	0.000	0.6
Cirsium vulgare (Savi) Ten.	0.000	0.6
Elymus caninus (L.) L.	0.000	0.6

Impatiens noli-tangere L.	0.000	0.6
Iris pumila L.	0.000	0.6
Lappula squarrosa (Retz.) Dum.	0.000	0.6
Melica transsilvanica Schur	0.000	0.6
Orchis sp.	0.000	0.6
Ornithogalum umbellatum L.	0.000	0.6
Pimpinella saxifraga L.	0.000	0.6
Pulmonaria mollis Wulf.	0.000	0.6
Ranunculus auricomus L. s.str.	0.000	0.6
Ranunculus polyanthemus L.	0.000	0.6
Robinia pseudo-acacia L.	0.000	0.6
Scleranthus annuus L.	0.000	0.6
Senecio jacobaea L.	0.000	0.6
Senecio vernalis W. et K.	0.000	0.6
Solanum nigrum L.	0.000	0.6
Sonchus oleraceus L.	0.000	0.6
Staphylea pinnata L.	0.000	0.6
Thymus pannonicus All.	0.000	0.6
Tilia cordata Mill.	0.000	0.6
Verbascum phoeniceum L.	0.000	0.6
Veronica prostrata L.	0.000	0.6
Viburnum opulus L.	0.000	0.6
Viola sp.	0.000	0.6
Viola tricolor L.	0.000	0.6
Lonicera xylosteum L.	0.000	1.2
Arabidopsis thaliana (L.) Heynh.	0.000	0.6
Arum orientale M. B. subsp. besseranum (Schott) Holub	0.000	0.6
Cephalanthera rubra (L.) Rich.	0.000	0.6
Crepis setosa Hall. f.	0.000	0.6
Genista pilosa L. prol. basiphilous	0.000	0.6
Hesperis tristis L.	0.000	0.6
Lactuca perennis L.	0.000	0.6
Lactuca sp.	0.000	0.6
Melampyrum arvense L.	0.000	0.6
Milium effusum L.	0.000	0.6
Picris hieracioides L.	0.000	0.6
Rosa gallica L.	0.000	0.6
Setaria pumila (Poir.) R. et Sch.	0.000	0.6
Silene sp.	0.000	0.6
Trifolium sp.	0.000	0.6
Viburnum lantana L.	0.000	0.6

Összefoglalás

A völgy déli, délnyugati kitettségű meredek oldalában sarj eredetű, idős, régen felhagyott elegyes tölgyes zóna húzódik, amely a völgy aljánál szurdokerdővel határos, a tető és a gerinc felé pedig sajmeggyes bokorerdővel mozaikol, lejtősztyep és sziklagyep tisztásokkal. Erős környezeti grádiensek jellemzik a területet, részben a domborzat és mezoklíma, részben a termőhely/talaj meredeksége, sziklássága, sekélysege és kitettsége, valamint az erózió, felhalmozódás szempontjából.

A fokozatosan elpusztuló és kidőlő öreg tölgyek helyét leginkább magas kőris, barkóca berkenye, mezei juhar, húsos som, helyenként pedig gyertyán vagy bükk fiatal korosztályai veszik át. Uralkodó fafaj még mindig a molyhos tölgy, de azt nem különítettük el), azonban kocsánytalan tölgyek és hibridjeik is előfordulnak a zónában, továbbá olasz tölgy, amelyeket a molyhos tölgyektől nem különítettük el.

A tölgyek pusztulása és a lékek betöltődése folyamatosnak látszik, azonban a fafajok szintenkénti gyakorisági profilja (5. táblázat) azt mutatja, hogy az újulati és cserjeszintben a fafajok újulata ténylegesen is kevesebb, mint a D_{5-10cm} átmérőjű fiatal fák sűrűsége. Pedig ennél jóval magasabb sűrűségeknek kellene lennie a negatív exponenciális eloszlás-modell várakozásai szerint. A fafajok összesített sűrűsége az újulati szintben csak 110 hajtás/ha, a magas cserje szintben 157 hajtás/ha. Ennél még a D_{5-10cm} tartományban is magasabb a fiatal fák sűrűsége: 187 tő/ha. Úgy tűnik, mintha a jelenlegi vadnyomás jelentősen magasabb lenne – következésképpen a jelenlegi felújulási potenciál sokkal elnyomottabb, mint néhány évtizeddel ezelőtt lehetett, amikor a kidőlő tölgyek helyébe elegyfajok kezdtek betöltődni.

Az öreg tölgyek pusztulásának okát nem tudjuk. Ebben nagy szerepet játszhat a tölgyek sarj eredete és az abból fakadó tőkorhadás, kidőlés. Az egész oldal rendkívül kitett a nap sugárzásának, a talaj többnyire igen sekély, ezért az aszályos időszakokban, ill. nyáron a talaj gyorsan kiszárad, a növényzet hamar kiszárad. Ennek ellenére a betöltődött elegyfajok és a húsos somok egészségesek.

A Csókás-völgy magterületének északias kitettségű oldalaiban, ill. a völgy magasabb részein öreg bükkösök, üde állományok is találhatóak, amelyeket érdemes volna egy újabb alapfelmérési projekt keretében felmérni. Erre a jelen projekt keretében nem volt lehetőség.

A jelen alapfelmérésből jól látszik egy folyamatban lévő fafajcsere, ill. fafaj diverzifikálódás, amely több kérdést is felvet. Például: 1) milyen ütemben pusztulnak tovább az öreg tölgyek? 2) milyen mértékben tudják az újabban betöltődött elegyfajok a helyüket átvenni? 3) milyen mértékben képes a húsos som uralkodóvá válni? 4) milyen mértékben érinti a kőrispusztulás az állományt? ... de még számos további kérdés vehető fel. Ezekre a további alapfelmérések eredményei alapján várhatunk válaszokat – a hosszú távú kutatások lényege és hasznossága éppen ebben rejlik.

5. táblázat. A fafajok gyakorisági profilja szintenként a felújulás szemszögéből

FAFAJ	ANÖV	UJU szint	CSJE szint	D 5-10cm	D 10-15cm
	RGY	hajtás/ha	hajtás/ha	tő/ha	tő/ha
magas kőris	0,212	9	33	69	51
mezei juhar	0,144	66	64	64	39
sajmeggy	0,135	11	4	21	17
molyhos tölgy	0,072	5	4	5	9
hegyi juhar	0,019	---	---	---	---
bükk	0,012	0	2	6	4
kocsánytalan tölgy	0,011	---	---	2	0
gyertyán	0,011	15	42	26	18
madárcseresznye	0,010	---	---	---	---
csertölgy	0,007	---	---	0	0
szil	0,006	4	0	0	1
korai juhar	0,005	0	2	3	2
vadkörte	0,003	0	2	1	0
nagylevelű hárs	0,001	---	---	0	0
vadalma	0,000	0	4	0	0
akác	0,000	---	---	---	---
mogy. hólyagfa	0,000	---	---	---	---
ÖSSZESEN	---	110	157	187	141

Hivatkozások

Horváth Ferenc (2012): 4.3 A faállomány felmérésének módszere (MVP FAÁSZ). In Módszertani fejlesztések az erdőrezervátumok hosszú távú faállomány-szerkezeti kutatásához. Doktori értekezés, Sopron. 48-60. old., További aktualizálás és az adatlap 4.0-s változata útmutatóval az URL – <https://erdorezervatum.hu/FAASZ> honlapon.

Horváth Ferenc (2011): Az újulati és cserjeszint felmérésének ajánlott módszere az ERDŐ+h+á+l+ó mintavételi pontjaiban (MVP ÚJCS). Kézirat, MTA ÖK ÖBI, Vácrátót, ER Archivum (2011/D-004), URL – <https://erdorezervatum.hu/UJCS>

Horváth F. és Bölöni J. [összeállította] (2002): Az erdőrezervátumok kutatásszempontrú besorolása és rövid jellemzése 1999-ben. In: Horváth és Borhidi [szerk.]: A hazai erdőrezervátum-kutatás célja, stratégiája és módszerei, TermészetBÚVÁR Kiadó, Bp, 276-287.

Ódor Péter, Bölöni János, Standovár Tibor (2009): Felvételezési protokoll az aljnövényzet mintavételére az erdőrezervátum hosszú távú vizsgálat sorozat (HTV) keretében. Kézirat, Vácrátót, ER Archivum (2009/D-008), URL - <https://erdorezervatum.hu/ANOV>